

Ajuntament de
Lloret de Mar

SAMLM
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

Pregó de la Festa de Sant Romà

Pregoner: Esteve Fàbregas i Barri
Data: 12 de novembre de l'any 1985

Ajuntament de
Lloret de Mar

SAMLM
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

Esteve Fàbregas i Barri va ser presentat per la regidora de Cultura i Ensenyament de l'Ajuntament de Lloret, Sra. Lucy Echegoyen, la qual subratllà d'entrada, al costat de les dades biogràfiques més essencials del pregoner, el fet que "L 'Estevet" -com és conegut entre els lloretencs- havia passat quaranta-un anys treballant a les oficines de la Casa de la Vila i, per tant, havia estat testimoni d'excepció del creixement i de l'evolució extraordinària de Lloret.

La presentadora destacà la vena literària del pregoner, iniciada ja de ben jove en el quinzenari "Aires lloretencs" (1933-36) -del qual fou cap de redacció- i que, posteriorment ha estat plasmada en molts llibres en els quals s'ha trobat reflectida sempre, d'una manera o altra, la vida i la gent de Lloret de Mar. Esmentà les seves obres: "Cartomàgia": "Lloret de Mar" (1959), "Dos segles de marina catalana" (1961), "Vuit anys de turisme a la Costa Brava" (1970), "Alba de Prima (1976), "La serp es mossega la cua" (1978), "Boira il·luminada" (1980), "Senyora i pastora" (1981), "El Ballet Clàssic Català" (1934), "Diccionari de veus populars i marineres" (1985), etc.

També va elogiar àmpliament la constant participació del Sr. Fàbregas en els esdeveniments culturals i en la promoció d'actes i efemèrides de profunda repercussió ciutadana (Festivals del Centenari de "Marina" (1955), del Mil·lenari de la Vila (1966), plantació del llorer emblemàtic a Barcelona, París, Mallorca i Madrid, etc.).

Va ressaltar altres intervencions importants d'Esteve Fàbregas, per exemple, quan va pronunciar la Lliçó Magistral de la Sardana dins de les festes del Pubillatge (1971), o quan va impulsar i redactar l'opuscle "La sardana, missatge de pau i de germanor" (1972), editat primer en 16 idiomes i després en 40.

Recordà, finalment, que l'Ajuntament de Lloret, pels seus mèrits reconeguts, li concedí l'any 1980 la "Fulla de Llorer", màxima distinció de la vila. I donà pas, tot seguit, al pregó.

Pregó

Excel·lentíssims i il·lustríssims senyors:

Digníssimes autoritats,

Senyores, senyors i amics tots:

Déu vos guard.

Primerament he d'agrair al nostre alcalde senyor Josep Sala, a la Comissió de Govern i a la Comissió de Festes de Sant Romà, la confiança que han posat en mi en oferir-me aquesta tribuna, i a la regidora de Cultura, senyoreta Echegoyen, les amables paraules de presentació que m'ha dedicat. Gràcies, també al selecte auditori per la seva presència.

Recordo amb afecte i consideració els distingits pregoners que m'han precedit, i us invito a tenir presents en esperit els enyorats Antoni Ma. Aragó i Cabañas i Jaume Ministral i Masià, que ens han deixat.

Aquest és el novè pregó de Sant Romà que es pronuncia d'ençà de la felix restauració de les Festes l'any 1977. Per mi, també és la novena vegada, d'ençà d'aquell any, que m'és donat parlar en públic.

Nou vegades. Nou com les misses, com les novenes als sants i la gestació d'una criatura. Però ara la criatura sóc jo, potser per la dita popular "Criatures naixem i criatures tornem". De manera que si per l'edat i el desentrenament dic alguna inconveniència o vulgaritat, us prego per endavant que vulgueu perdonar-m'ho.

El nostre sant

Ens disposem a celebrar un cop més, amb solemnitat, les Festes de Sant Romà, titular de l'església parroquial.

Lluny del nostre ànim mantenir o ressuscitar velles polèmiques i congriar boires sobre quin Sant Romà festegem, passem lleugers aquest tema. Sabem que ni a l'acta de consagració de l'església vella (avui "Les Alegries"), ni al timpà de l'església nova, no es fa menció del Sant Romà en llaor del qual foren edificades. Sabem que, en un principi, feien la festa el 9 d'agost, diada de Sant Romà, soldat de Roma; que el 1592, segons la consuetud del rector Jaume Felip Gibert, la celebraven, com ara, el 18 de novembre, Sant Romà diaca i màrtir; i que, abans de la restauració del temple, el 1913, a l'altar major hi eren venerats tots dos: el soldat en imatge i el diaca a les taules pintades el s. XVI per Pere Serafí i Jaume Fontanet. Actualment, després de seculars divergències i contradiccions, la imatge del sant, la diada, el panegíric i els goigs coincideixen.

Però no crec que la dualitat superada hagués preocupat mai seriosament els lloretencs, des del moment que deixàrem transcórrer quasi mil anys per arreglar-ho.

També -i no preocupa, segons sembla, ningú- la festa del bisbe sant Elm o Erasme, patró dels navegants, que s'escau el 2 de juny, i així la solemnitzaven antigament, la fem amb tots els honors el 26 de juliol, tercer dia de la Festa Major d'estiu, una data que ni tan sols coincideix amb la d'un sant d'igual nom, com podria ser, per exemple, sant Pedro Gonzalez, també anomenat sant Telm, que és el 14 d'abril.

Qui sap si, en èpoques més devotes, caldria inventar una mena de radiografia moral que permetés diagnosticar bé quina és la imatge de Sant Romà i de sant Elm que cada feligrès porta a dintre, suposant que, per la gràcia de Déu i dels sants, n'hi portin alguna, enmig del batibull modern.

Com era la vida antany i com celebraven els lloretencs i els forasters que ens visitaven, la Festa de Sant Romà? Donem-hi, si us plau, una mirada.

A l'època agro-pescaire

A Lloret, fins que vingué l'anglès, en vol xàrter, a espavilar-nos, fa trenta- cinc anys, hi hagué molts pobres.

Lloret, en un principi, posat a no tenir res, no tenia ni la condició d'alou independent. Abans del 1002, era un tros del terme de Maçanet que, llavors, arribava fins al mar. Els comtes de Barcelona Ramon Borrell i Ermessenda, per pagar un deute que tenien amb Sunifred, vescomte de Girona, mentre Maçanet, com un nou Adam, dormia, li van prendre una costella i formaren amb ella aquesta Eva encisadora, que avui coneix tot el món per Lloret de Mar. Llavors era poca cosa. Pere de Marca parla de LOCET (sic), "un lloc estèril i aspre situat després de Blanes". De Madona Sicarda, que vingué a governar després, diuen que "l'arrencà de l'erm".

No voldria molestar ningú. Mentre alguns, comentant els meus llibres, estan d'acord en què la prosperitat actual és una recompensa als anys de pobresa i de treball obscur que, en el camp i a la mar, portaren amb dignitat aquests pobles honestos i laboriosos, d'altres em pregunten de no insistir gaire en aquells anys d'escassetat. "Sobretot -em recomanaren quan vaig redactar la placa de bronze que dedica el monòlit d'homenatge a l'art de pescar -sobretot no parlis de pobres. Avui no agrada ningú haver-ne estat, de pobre".

Però és cert que, llavors de la caiguda de Barcelona el 1714, ni el metge· ni el notari no guanyaven, a Lloret, més de 60 lliures (150 pessetes d'ara) l'any, i els llinatges que, un segle i mig després, la mar i els vaixells els van fer més opulents, anaven plegats a tirar l'art, sabien el fred que fa a Canyelles i havien de fer "diferents albitres mecànics per ser gent pobra". De tot això en tenim documents.

El 16 de juny, festivitat de Sant Quirze i Santa Julita, "a la tarda, després de vespres, es donava per caritat un refresc de vi grec agre, cireres verdes i trossos de bescuit". Què passaria si avui, els 200 hotels i

restaurants de Lloret, servien el 16 de juny, aquest menú extraordinari? Francisco de Zamora, l'infatigable viatger, escriu en el seu diari dels viatges fets a Catalunya (1785-1790), com a Lloret, "el vell Sala, home de vuitanta anys, li assegurarà que ell havia vist menjar només blat de moro i portar fins els hereus -els fills de casa bona- en les festes majors una roba apedaçada".

¿Enmig d'aquest panorama, com volem que celebressin les festes de Sant Romà? Possiblement amb les funcions d'església, balls al carrer amb flabiol i tamborino i poca cosa més. "Lo vespre abans -deixà escrit Felip Gibert- a lo menos hi ha salve y les cobles de St. Romà (vol dir els goigs) y les completes si la obra o algun devot les pague o bé lo Rector y capellans per la devoció les volen dir, altrament no n'hi ha, ayxi mateix de les vespres alendemà, etc." És a dir, que si cap feligrès no afluixava la mosca o els capellans no cantaven per l'amor de Déu, "mossenyer" Sant Romà es quedava sense vespres ni completes.

A l'època marinera i colonial

Amb la industrialització naixent i amb el comerç lliure d'Espanya a Índies que decretà Carles III el 1778, la vida dels pobles mariners i els de terra endins, s'havia animat. Només diré que en el Cens del Comte de Floridablanca (1787), Lloret figura amb un sol estudiant i 590 mariners.

A Lloret que, en documents públics comença llavors d'anomenar-se Lloret de Mar, l'activitat marinera anava informant de mica en mica la vida col·lectiva. A tota la costa les primitives mestrances s'adestraven a construir vaixells d'altura, sense arribar a aprendre'n mai. Els fills dels vells patrons estudiaven per pilots. S'organitzava tot un comerç d'exportació i d'importació a Catalunya i a Amèrica.

També, de mica en mica, els lloretencs van anar deixant de ser uns i ben avinguts, com abans. Ja hi havia naviliers que es feien rics i llàtzers que encara anaven a tirar l'art. Hi havia marins de carrera i mariners rasos; indians sortits del no res que feien l'Amèrica i nois d'ofici que guanyaven cinc rals de jornal.

La vila s'omplia de forasters per les varades i de moviment quan, a cada dos per tres, un veler arribava o partia. A taula, la galeta i el tasajo (carn de bou salada i seca) substituïen els rosegons de pa i el blat de moro d'algun dia. No hi eren escassos el rom, el cafè i el sucre que els vaixells portaven -i els mariners robaven- de les Antilles, ni els fastuosos cigars de l'Havana que, cent anys endarrera, per seixanta duros en donaven mil. La coixinera que per Santosidro, patró dels pagesos, feia ball tot el dia davant can Virolat, l'obrer major, es convertí en orquestra. Culminaren les festes de Sant Joan, que encenia tot el carrer major, Santa Cristina amb tres envelats, un per cada "classe social" i, naturalment, les altres.

La darrerria del segle és plena d'oficis solemnes, capelles parroquials amb veus extraordinàries, sermons, balls al Casino i a La Solidez, al Flam i

a La Nyerra, a càrrec de les millors orquestres de l'època i dels conjunts de Lloret mateix que es formaven i es desfeien contínuament.

Lloret era, en aquell temps, un poble de passades, amb centenars d'atxes enceses, serenates a les noies i als americanos que arribaven o s'entornaven, a governadors i a diputats; un poble, en fi, de mars de fons a l'Ajuntament i a les societats, que no s'acabaven mai.

Per Sant Romà tothom es vestia d'hivern. Les senyores i les noies estrenaven vestit nou, i per roba de sota, si dos o tres faldellins (refajos) no eren prou, es posaven l'obelta.

A l'època turística i hotelera

L'any 1907 és l'any del primer automòbil i el 1908 arriba el primer estiuejant. El senyor Emili Torres i Berguedà era el primer foraster que, sense cap vinculació amb Lloret, hi venia amb la família, amb l'únic propòsit de passar-hi l'estiu. Vingué recomanat pel militar don Enric Vilà i Durà, fill de Lloret i avi, precisament, del malaguanyat senador socialista Enric Casas i Vilà, vilment assassinat fa poc temps al País Basc.

En anys successius, els estiuejants i els automòbils proliferaren. A l'automòbil i a l'estiueig s'hi afegiren el cinema, el gramòfon, el jazz-band, els "banys" amb tenderols, el xiringuito, el tennis i el futbol. La faldilla curta, el cabell curt, el pintallavis, la gilette i la pescadora blava que va inventar l' Antoni Mataró, van arrodonir el quadre.

"El quid de la vida a Lloret -escrivia Josep Carner, el 1919- és una llibertat alegre i amable. Podeu fer tertúlia a tot arreu. Podeu fer tombarelles davant el senyor Rector, si us plau".

"Passa el temps com la ventada ... " I el 1950, onze anys després del parèntesi tràgic de la guerra civil i passada la conflagració mundial, es produeix com un meteor l'explosió del Turisme i el "Miracle de Lloret".

Els 1.500 estiuejants, comptant llarg, del 1950, s'han convertit en 160.000 turistes els mesos punta, segons dades oficials. Als allotjaments que eren vuit, se n'hi han afegit dos-cents, de totes les categories. Lloret és el 1r centre turístic de Catalunya i el 3r del mediterrani espanyol, després de Palma de Mallorca i Benidorm.

El 1977 s'instauren gloriosament les Fires i Festes de Sant Romà, en la forma que les vivim ara.

Per un document important pel municipi, calculàrem formalment, amb intervenció de bancaris i economistes, que ja l'any 1975, 25è del Turisme a la Costa Brava, Lloret tot sol, per raó del turisme, donava en divises a la hisenda espanyola, uns tres mil milions de pessetes l'any. Amb aquesta quantitat, atesos la cotització mitjana de l'or i el pes i el diàmetre de la moneda antiga anomenada unça, arribem a conclusions frapants. I

l'Estat, no obstant, en comptes de la gratitud que, per llur aportació a la riquesa nacional, deu a aquests pobles turístics, augmenta la pressió fiscal.

Aquesta deu cabalosa ens diu com l'hem d'amoixar i com sense perjudici per la Naturalesa i per la comunitat, hem d'aprofitar el màxim els recursos naturals i humans que Déu ens dóna, evitant que emigrin o s'abstinguin iniciatives i capitals. Fomentar el turisme i superar les crisis i la competència, exigeix combatre la lentitud i la improductivitat.

A l'època futura

En tres ocasions distintes he escrit d'algunes possibilitats del Lloret futur, sota el títol genèric de "Somnis del senyor Romà" alguns dels quals, afortunadament, s'han anat realitzant, amb el beneplàcit de tothom. Però avui, en aquesta vigília de Sant Romà, vull limitar-me a un sol tema vinculat, naturalment, a la mar, i fer extensiva la possibilitat a tota la marina de la Selva, aquí tan dignament representada. Em refereixo a la commemoració del Vè. Centenari del Descobriment d'Amèrica, que s'aveïna. És una oportunitat transcendent, de repercussió mundial, on Catalunya, i el nostre enclavament marítim en particular, mereixen, i hem de voler, estar presents.

Blanes, Lloret, Tossa i Vidreres tenim mèrits suficients per representar un bon paper en la Commemoració.

Lloret centrà, en el gènere líric espanyol, el Centenari de "Marina", com, d'ençà del Mil·lenari, centra l'homenatge a la Dona Marinera, i emociona molts amb el record insòlit en pedra a l'emigrat pobre, a l'indià anònim que, encara un nen, va deixar els pares, l'escola i potser alguna mosseta que li agradava, va anar a Amèrica per fer fortuna i, tot i el seu esforç i les seves il·lusions de jove, no va tenir sort.

A Blanes funcionaren les drassanes millors i més prolífiques de Catalunya. És la vila de Josep Vieta -l'hereu Bagué-, mestre d'aixa principal; la vila preferida de Joaquim Ruyra, cantor magnífic de la nostra mar, i de l'inoblidable Emerencià Roig. Des del Convent, Ferran Agulló llançà, el 1908, potser sense voler, el nom avui famós de Costa Brava.

I si Blanes gaudí del veïnatge del cosmògraf Jaume Ferrer, conegut a tot arreu per Jaume Ferrer de Blanes, Vidreres el va veure néixer. Jaume Ferrer fou qui, després del Descobriment, informà els Reis Catòlics i Cristòfor Colom sobre la línia alexandrina que limitava les zones d'influència dels descobriments de Castella i de Portugal, i sobre el mètode d'aplicar l'acord de Tordesillas que van signar després.

Tossa, saborosíssima i pionera en tantes coses, avarà i amarirà la fragata "Camila", i deien que l'expedició ideal de les Amèriques, era la d'un veler construït a Blanes, comandat per un capità de Lloret i tripulat per mariners de Tossa. Segurament era veritat.

Ajuntament de
Lloret de Mar

SAMLM
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

Preparem-nos, doncs, a fer valer, quan sigui l'hora, la ínclita tradició marinera i la vinculació amb Amèrica dels nostres pobles, i comencem a pensar, a set anys vista, sense limitacions inicials, la manera com podem afegir la veu al cor universal de lloança a la gesta colombina.

El monument a Jaume Ferrer és indispensable. Potser, ben mirat podria ser un monument a la participació de Catalunya en el Descobriment i a la colonització del Nou Món. Els papers originals del nostre volum inèdit "Catalunya & Amèrica" (dos-cents anys de comerç marítim a través dels documents) del qual fa set anys que en vénen parlant, bé podrien iniciar un museu viu de diplomàtica naval, o tal volta inspirar un serial a la TV catalana (a semblança de l'anglès a "La línia O'Neil" que admirarem anys endarrere i on, lligats per una trama senzilla i sentida, desfilaven tots els episodis de la vida a la mar. Podria ser una gran ocasió per lluir-se el cinema català.

Que bonica i positiva no seria també, la construcció en una de les nostres platges d'un bergantí rodó, al mateix indret on treballaven les antigues drassanes. Encara viu qui ho podria fer. Avui com ahir, un matí de primavera, el prest beneiria la primera peça de la quilla, damunt l'estepa. Amb deu litres d'aiguardent, els mestres d'aixa i els calafats, serradors i mossos, festejarien la col·locació de la primera cinta, i, després, la del pal major; i al cap d'un any el bastiment seria a punt pel bateig i l'avarada. També avui, com ahir, vindria gent de tot arreu a presenciar-la. La padrina, el capellà i els convidats, vestits, si molt convé, a l'antiga usança, abocarien des de l'orla, sacs d'ametllons i grapats de confits a la multitud bulliciosa, i quan la noia, amb una destraleta d'argent "taia sa corda" i el buc, amb soroll i velocitat creixents, lliscant damunt l'escala enseuada, entraria triomfalment i es gronxaria a la mar d'estiu, també avui com abans, una esgarripança commouria tothom i, a molts, unes llàgrimes d'emoció els mullarien les galtes.

El nostre veler, com un herald de Catalunya, ben rebut i ancorat als ports de mar i als fluvials de tot el món que ho permetessin, exhibiria a bord, en una exposició permanent i itinerant, els recursos turístics, artístics, culturals i els de la indústria i el comerç del nostre país. La venda o lloguer de stands, podria amortitzar el cost de la nau. Cadascun d'aquests conceptes exigiria una conferència. I, si en vingués l'hora, hi ha persones molt més expertes que jo per donar-les.

Potser hem somniat massa. Però en l'activitat humana, com a la guerra, el canó ha d'apuntar més amunt de l'objectiu. Si apuntem a la rodella, la bala, en lloc de fer blanc, segurament caurà en terra. I hem d'acabar.

Un pregó de festes, al meu modest entendre, ha de tenir tres propietats: ha d'intentar ensenyar, divertir i promoure. Si el nostre senzill parlament d'avui ha aconseguit només l'u per cent d'aquests bons propòsits, n'estarem contents.

**Ajuntament de
Lloret de Mar**

SAMLM
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL DE LLORET DE MAR

Que Déu i Sant Romà i seny en el govern, ens conservin i augmentin els cinc-cents autocars, elevin el nivell dels turistes que ens visiten i ens ajudin a corregir els defectes, que també en tenim.

Gràcies per la vostra acollida. Bones festes i per molts anys!